

Osnove novinarstva i pisanja članka prema Rojtersu

(http://handbook.reuters.com/index.php/Reporting_and_Writing_Basics)

Osnovna struktura priče

Dobra priča odmah prelazi na stvar i sadrži sve glavne elemente – uključujući kontekst, pozadinu, ljudsko interesovanje i boju koja je protkana od vrha, a ne samo dodata kao zakašnjela misao.

Oprobani i testirani **metod “obrnute piramide”**, koji zadaje elemente priče opadajućim redom po važnosti, teško je pobijediti. **Ko? Šta? Kada? Gdje? Zašto? Kako?** Pa šta? Odgovori na sva osnovna novinarska pitanja moraju čitaocu da budu jasni od prve rečenice. Priča treba da bude napisana tako da bude samostalna, bez obzira gdje čitalac stane ili urednik napravi rez.

Provjerite da li priča odgovora na “pa šta” pitanje. Da li identifikuje potencijalne "dobitnike" i "gubitnike" u događaju?

Pristup “obrnute piramide” barata obično i sa "lidovima" (**prvi pasus**), predstavljanjem prvo najvažnijih i najnovijih elemenata, kojima slijede prateći detalji, kao što je izvor.

Provjerite da izvori budu jasni i precizni.

Neka bude jednostavno. Koristite jasan i jednostavan jezik; glagole u aktivnom obliku prije nego li pasivnom. Izostavite nepotrebne riječi; “koji” se često može izostaviti. Koristite kratke riječi umjesto dugačkih. Obično je bolje dodavati detalje i boje, koristeći imenice i glagole nego li pridjeve.

Osigurajte da priča bude fer i izbalansirana. Pripazite na fraze koje bi mogle da nagovijeste da ste na nečijoj strani. Budite oprezni sa riječima poput “tvrde” i frazama kao što su “prema”, a koje nagovještavaju da sumnjamo u ono što se govori.

Ciljano pisanje

Dobro pisanje mora da bude pravilno upućeno svojoj publici. Ovo je u suštini ono kako pravimo strukturu priču, gdje stavljamo naglasak, gdje možemo da smanjimo napor, a da ipak proizvedemo vijest koja postiže cilj.

Neka prva dva pasusa budu kako treba

Ključna su prva dva pasusa vijesti. Odmah saopštite čitaocu šta se dogodilo i zašto je to važno!

Ako priču niste ispričali u prva dva pasusa onda je prekasno. Onaj ko čita samo prelijetanjem preko teksta najčešće neće čitati dalje od prvog pasusa – pod pretpostavkom da je on ili ona pročitala više od naslova. Urednik takođe može skratiti priču na nekoliko pasusa kako bi stala u kolumnu kratkih vijesti. Onlajn servis (novinska agencija) će na glavnu stranicu staviti samo ta prva dva pasusa. Čitalac kojem je dosadno i koji je zbunjen najvjerovatnije neće ni čitati dalje. Ako nismo odmah ispričali priču, onda kao da je nismo ni pisali. Lid, ili prvi pasus, je ključni. Ako je lid dobar sve ostalo će uslijediti po redu kako treba.

Neka naslov bude snažan

Ako možete da napišete naslov, možete napisati i lid. Ako možete da napišete lid, onda možete da napišete i priču. Dajte naslovima pažnju koju zaslužuju. Previše ih je dosadnih i ne odrade svoj posao – a to je da skrenu pažnju i uvuku čitaoca u priču.

Naslovi moraju biti jasni i informativni. Koristite kratke riječi i glagol u aktivnom obliku i izbjegavajte nepoznate skraćenice.

Pobrinite se da bude jasno gdje se vijest događa. Bolje je prenijeti jednu ideju odlučno i jasno nego nespretno utrpati dvije ideje. Držite se jedne glavne stvari.

Nemojte da pametujete sa riječima i skraćenicama. Naslovi treba da imaju samo 50 slova.

Pristup od 10 ključnih riječi

Pokušajte da napravite listu od 10 ključnih riječi bez kojih jednostavno ne bi mogli da napišete priču. Ne moraju da budu baš tačne riječi koje ćete upotrijebiti u priči. Više razmislite o činjenicama ili konceptima koji se moraju naći u priči.

Kada budete napravili tu listu ključnih riječi imaćete suštinu priče. U prvoj rečenici bi trebalo da se pojavi većina ili sve riječi. Sve bi trebale da se pojave do kraja drugog pasusa.

Koliko prije nego što stignete do ključne riječi?

Ovo je varijacija pristupa od 10 riječi. Pročitajte svoj lid i onda prebrojte koliko riječi ste upotrijebili prije nego što ste stigli do one koja je snažna i suštinska i bez koje se ne može.

Ovo je vrlo često poenta vijesti. Ako imate više od tri ili četiri riječi prije te “obavezne” riječi onda stanite i napišite iz početka. Trebalo bi da počnete da ubacujete snažne, ključne riječi vrlo brzo nakon što počnete da čitate prvu rečenicu.

Prebrojte riječi u svojoj prvoj rečenici

Jednostavno kidanje rečenice može biti veoma koristan način za skraćivanje svog lida. Stavite tačku na pola rečenice i onda provjerite da li se svi najvažniji elementi nalaze u prvoj rečenici. Lid ne treba da bude opterećen sa previše detalja. Skratite i sažmite naslove i stavove.

U lidu treba iskoristi samo najupečatljiviji detalj i tako predstavi priču u širokom kadru. Svaka priča mora da navede kada su se opisani događaji desili. Ovaj vremenski element bi obično trebao, mada ne i uvijek, da se nađe u prvom pasusu, ali pokušajte da u lidu ne stavite više od jednog vremenskog elementa.

Podržite svoj lid citatom. Direktne izjave daju kolorit i snagu priči i dokazuju da ste razgovarali sa nekim ko zna šta se dogodilo. Pokušajte da podržite lid direktnom izjavom do trećeg ili četvrtog pasusa i budite precizni prilikom navođenja ko je to izjavio i gdje je to objavljeno. Pažljivo oslušajte kako bi čuli tu “zlatnu izjavu” – onu koja će najbolje ilustrovati glavnu poentu priče.

Ljudi rijetko govore elokventno i sažeto. Ne nabrajaju činjenice redosledom kako bi to novinar uradio. Stoga, u priči upotrijebite jedan ili dva kratka citata umjesto više dugačkih izjava. Provjerite da izjava zasigurno "gura" priču naprijed umjesto da bude jednostavno odjek onoga što ste napisali.

Kada koristimo indirektan govor, umjesto direktnih izjava, izvori ili nešto saopštavaju ili ništa ne saopštavaju. Aluzije su rijetko prihvatljive u novinarstvu. Nikada ne bi trebao da nagađate šta je izvor htio da kaže. Napisati u novinskom članku da je neko nagovijestio, podrazumijevao, ukazao ili signalizirao je tumačenje nečijih radnji, riječi ili misli. Ovo je rijetko prihvatljivo.

Zanatski trikovi

- Ne ostavljajte "rupe". Ne pominjite neke elemente bez objašnjenja.
- Kreirajte "fiokke" (blokove). Pokušajte da u jednom bloku pasusa grupišete sve informacije povezane sa jednim elementom priče. Nemojte da se dotaknete nekog pitanja u trećem pasusu a onda da mu se, recimo, vratite u osmom pasusu.
- Pišite redom. Svaka rečenica bi trebala da bude povezana sa sljedećom kao karike u lancu. Napravite izjavu, razradite je u sljedećem pasusu, ilustrujete je citatom u trećem, a u četvrtom pasusu date neke cifre ili pozadinu vijesti. Onda nastavite dalje na sljedeću "fioku" (blok) koristeći „rečenicu putokaz“.
- Koristite putokaze da bi čitaoci znali da prelazite na sljedeću temu. Putokaz može biti jednostavan kao "ali" ili može biti kratka rečenica koja sažima ono što slijedi.
- Koristite medjunaslove da bi podijelili priču. Preporuka na svakih 200-250 riječi.

Neke provjere koje treba uraditi kako bi članak bio bez grešaka

Mnoge se greške i ispravke mogu izbjeći provjerom jednostavnih stvari. Evo nekoliko savjeta kako da smanjite broj grešaka prije nego što pošaljete svoju priču u uredništvo.

- Provjerite dan i datum.
- Provjerite sve brojke – da li sve komponente daju ukupan zbir (npr. da li pojedinačni procenti čine zbir od 100%)? Provjerite vremenski period koji se pokriva. Propratite da li je došlo da zabune oko miliona i milijardi.
- Pazite na pravilno pisanje vlastitih imena i povedite računa da imena budu pisana dosljedno kroz cijelu priču.
- Provjerite da postoji citat koji podržava lid.
- Da li priča jasno objašnjava kako smo došli do informacije, npr. iz novina, intervju, sa konferencije za novinare ...?
- Provjerite da li ima pravne opasnosti i ravnoteže? Da li priča baca ljagu na ugled pojedinca, kompanije ili organizacije? Da li izlaže bilo koga podsmjehu, mržnji ili preziru? Da li je priča izbalansirana i fer?